

Stručni rad

UDK 81:929Nikčević M.

Илија БЕЛЕВ (Скопје)

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје

ilijavelev@yahoo.com

**U SPOMEN I SLAVU PROF. DR MILORADA NIKČEVIĆA
(1941–2021)**

Почитувани колешки и колеги, професори и соработници на Факултетот за црногорски јазик и книжевност;

Почитувани монтенегристи, како и почитувачи на академското и научно дело на проф. д-р Милорад Никчевиќ.

Заедно со Вас го изразувам и моето лично сочувство за смртта на уважениот професор и научен истражувач проф. д-р Милорад Никчевиќ.

Во последниве години имав можност често да се соочувам со неговото веќе втемелено научно дело, со кое активно водев истражувачки и толкувачки дијалог при моите поинтензивни пишувања за монтенегристиката. При сегашната дистанца на сознанието дека повеќе не е меѓу нас живите, искрено жалам што не бев удостоен и лично да го запознаам овој исклучително мобилен монтенегрист, кroatист, славист и опитен компаративист. Но недвојбено ми останува впечатокот дека преку неговото научно дело, тој успеал да афирмира функционална и интеркултурна методологија за истражувањата на националните јужнословенски книжевности – упатувајќи ги разоткривањата на нивните посебности во контекстот на глобалните културноисториски и современи процеси на коегзистирање. Токму и поради тоа, научното истражувачко наследство на професорот Никчевиќ создавано во неговата петдецениска неуморна активност, суверено и аргу-

ментирано ги одвраќаше обидите да се оспорува автентичниот и изворен развој на црногорската духовна, културна, книжевна и писмена традиција. Во моите истражувачки впечатоци и научни дијалози најопстојно се посветив на третата книга од *Историјата на црногорската книжевност*, која под насловот *Црногорска книжевност од 1852 до 1918 година* проф. Милорад Никчевиќ ја објави во 2012 година при Факултетот за црногорски јазик и книжевност во Подгорица. Ова негово капитално книжевноисториско дело, кое настана во актуелните мугри на црногорското државно, национално и културно себепределување и себепрепознавање, веќе се вгради како нераскинлив лост што научно и културолошки ги премости и ги спои двата брега на книжевноисториската традиција и на модерната книжевнотворечка перспектива – како континуитет и како современост. Следствено и името и делото на проф. д-р Милорад Никчевиќ автентично ги потврди и научно ги „заштити“ вредносните достигнувања на основоположниците на современата книжевноисториска монтенегристика: Војислав П. Никчевиќ, Радослав Ротковиќ, Новак Килибарда, Божидар Шекуларец и др.

Во оваа тажна пригода за монтенегристиката не сакам да звучам суеверно, туку само го прифаќам како сугестивно чувството што токму на денот кога починал проф. Милорад Никчевиќ го заокружував пишувањето на монографското издание *Македонија и Црна Гора: Културноисториски и книжевнотворечки контекст* – и тоа токму со толкувањето на црногорскиот книжевноисториски развој во периодот кој беше предмет на неговиот истражувачки интерес: новата црногорска книжевност меѓу 1852 и 1918 година. Искрено им должам голема почит на истражувањата на проф. Никчевиќ, според кои и ги запишав своите генерални заклучоци:

„Веќе и изворно може да се потврди дека постоел континуитет на црногорскиот книжевноисториски развој во периодот меѓу 1852 и 1918 година, за што сведочат и истражувањата на Милорад Никчевиќ во третата книга од *Историјата на црногорската книжевност*.“ Во тој развоен книжевнотворечки период во Црна Гора веќе биле културолошки профилирани односите, врските и влијанијата на црногорската книжевност со другите книжевности, заедно споделувајќи ги глобалните и интеркултурните идејни и естетски искуства. На црногорската културна и книжевна сцена се појавиле како влијателни повеќе периодични списанија, алманаси, календари и весници. Присуството на општествената, културната и на книжевната периодика во Црна Гора веќе овозможувало развој на плурализам на идеите, но и естетски сообразувања на творечките модели со искуствата на другите книжевности од опкружувањето

и од средноевропските културни средини. Во периодот меѓу втората половина на XIX и првите две децении од XX век веќе се типологизирала автентичноста на новата црногорска книжевност, кога и се појавувале бројни книжевни творци на поетски, прозни, драмски, патеписни, мемоарски и на книжевно-критички дела. Дел од црногорското книжевно творештво се потпираше врз традиционалните фолклорни и морализаторско-дидактички искуства, кое во развојниот контекст претставувало премостување на традицијата кон современите идејни тенденции и творечки форми. Но и поранешната изградена црногорска традиција на интеркултурна коегзистенција со творечките перспективи на средноевропската книжевност, во голема мерка придонела да се пристапи до ослободено приспособување на новата црногорска книжевност кон современите текови на европоцентристичките книжевнотворечки правци и модели. Тоа ѝ овозможувало на новата црногорска книжевност да почне да ги апсорбира модерните и авангардните креативни достигнувања, со кои како уметност и како култура уште повеќе се доближувала до актуелниот за тоа време европски книжевен контекст. Меѓу бројните од тој развоен период истакнати црногорски поети, писатели, драматурзи, патеписци, критичари и книжевни проследувачи истражувани од Милорад Никчевиќ, впечатливо се издвоиле и двата еминентни црногорски книжевни кругови: Бокототорскиот и Пљевљенскиот.“

Вечна му слава и спомен на проф. д-р Милорад Никчевиќ.